

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ I – Społeczeństwo (Andrzej Waśkiewicz)

1. Wygląda na to, że żyjemy w społeczeństwie.....	12
• społeczeństwo • socjologia • więź społeczna • norma społeczna • zwyczaj • obyczaj	
2. I co ja robię tu? Co ty tutaj robisz?.....	17
• grupa społeczna • grupa odniesienia • społeczna geneza tożsamości • znaczący inni • rola społeczna	
3. Społeczeństwo w zasięgu wzroku.....	25
• socjalizacja • grupa pierwotna • grupa wtórna • prawidłowości życia małych grup • grupa otwarta i zamknięta • sekta • myślenie grupowe	
4. Rodzina, czyli razem w domu.....	33
• pokrewieństwo • powinowactwo • rodzina nuklearna • rodzina wielopokoleniowa • rodzina tradycyjna i partnerska • rodzina niepełna • małżeństwo • władza rodzicielska • przysposobienie	
5. Społeczeństwo znane ze słyszenia.....	42
• grupa formalna • grupa zadaniowa • instytucja społeczna • konflikt społeczny • konflikty we współczesnym społeczeństwie • kultura i jej rodzaje • kultura masowa	
6. Na drabinie społecznej.....	50
• klasa społeczna • warstwa społeczna • klasa średnia i podklasa • nierówności płci • stratyfikacja społeczna • wymiary stratyfikacji: bogactwo, władza, prestiż ruchliwość społeczna • ruch społeczny	
7. My, młodzież.....	60
• młode pokolenie • politycznie nieufni • problemy współczesnej młodzieży • subkultury młodzieżowe	
8. Ścieżki edukacji i kariery.....	71
• możliwości kontynuacji nauki: studia I stopnia i jednolite magisterskie • szkoły kształcące w zawodzie • podnoszenie kwalifikacji zawodowych • doradztwo zawodowe • Polska Rama Kwalifikacji • edukacja formalna, pozaformalna i nieformalna • kompetencje kluczowe	
9. Sztuka życia w społeczności.....	78
• kapitał społeczny • norma wzajemności • odpowiedzialność • solidarność • człowiek wobec norm społecznych • konformizm i bunt • odwaga cywilna • dewiacje społeczne i patologie • stereotyp • tolerancja • społeczeństwo wielokulturowe	
10. Szkoła demokracji.....	86
• społeczeństwo obywatelskie • samoorganizacja społeczna • związek zawodowy • stowarzyszenie zwykłe, rejestrowe • demonstracja • petycja • wiec • obywatelskie cnoty • nieposłuszeństwo • oligarchizacja • populizm • korupcja • nepotyzm	
11. Media w służbie demokracji.....	98
• opinia publiczna • przywódcy opinii • sondaż • błąd pomiaru • czwarta władza • funkcje mediów • wiarygodność mediów • niezależność • selektywność doboru informacji • pluralizm mediów • tajemnica dziennikarska • cenzura	

12. Na politycznej scenie.....	108
• partia polityczna • system partyjny • system jedno-, dwu- i wielopartyjny • partie antysystemowe • partia dominująca • polska scena polityczna w 2019 roku	
13. W wielkiej rodzinie narodów.....	117
• naród • nowożytna geneza narodu • mniejszość narodowa i etniczna • kultura narodowa • kultura ludowa • ojczyzny duże i małe • asymilacja • diaspora • tożsamość narodowa • patriotyzm • nacjonalizm • szowinizm • kosmopolityzm • ksenofobia • rasizm	
14. Polska w trzydzieści lat po wielkiej zmianie.....	127
• transformacja • problemy społeczne: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość • migracje • uchodźcy • przemiany obyczajowe w Polsce • stosunki państwo - Kościół • kościoły i związki wyznaniowe	
Ćwiczenia (Alicja Pacewicz)	138

ROZDZIAŁ II – PAŃSTWO (Łukasz Pawłowski, Tomasz Merta)

1. Bez państwa ani rusz.....	156
• władza • przymus • państwo • funkcje państwa • suwerenność • obywatelstwo • prawo ziemi • prawo krwi • monarchia • republika • demokracja • autorytaryzm • totalitaryzm • państwo unitarne • federacja	
2. O polityce i politykach.....	163
• polityka • polityk • konsensus • kompromis • kultura polityczna • etyka przekonań • etyka odpowiedzialności	
3. Demokracja – rządy ludu czy prawa?.....	168
• demokracja bezpośrednia • demokracja przedstawicielska • demokracja konstytucyjna (liberalna) • podział władz • rządy prawa • demokratyczne państwo prawne • system polityczny	
4. Od agory do demokracji konstytucyjnej.....	175
• polis • republika rzymska • idea reprezentacji (przedstawicielstwa) • monarchia stanowa • monarchia parlamentarna • monarchia konstytucyjna • demokratyzacja • cenzus wyborczy • przywileje szlacheckie • sejm walny • wolna elekcja • artykuły henrykowskie	
5. Konstytucja – fundament współczesnego państwa.....	182
• konstytucja (ustawa zasadnicza) • funkcje konstytucji • preambuła • zasady ustrojowe • pluralizm polityczny • zasada pomocniczości • prawa i wolności człowieka • społeczna gospodarka rynkowa • stan nadzwyczajny • neutralność światopoglądowa • konkordat	
6. Wybieramy naszych przedstawicieli.....	189
• wybory • ordynacja wyborcza • bierne i czynne prawo wyborcze • wybory powszechne, bezpośrednie, tajne, równe • system proporcjonalny i większościowy • próg wyborczy • kampania wyborcza • referendum	
7. W świecie politycznych idei.....	196
• ideologia • doktryna polityczna • program partii • prawica • lewica • wolny rynek • konserwatyzm liberalizm • socjalizm • chadecja • nacjonalizm • populizm • komunizm • faszyzm • nazizm • wolność • równość • sprawiedliwość	

8. Z wizytą w Sejmie	204
• zgromadzenie przedstawicielskie • marszałek Sejmu • Konwent Seniorów	
• komisja parlamentarna • parlament jednoizbowy, dwuizbowy • mandat wolny, imperatywny • większość zwykła, bezwzględna, kwalifikowana • kworum • inicjatywa ustawodawcza • procedura legislacyjna • weto prezydenckie • kluby i koła poselskie	
• koalicja rządowa • opozycja • immunitet materialny, formalny	
9. Po co nam głowa państwa?	212
• głowa państwa • monarcha • prezydent • system parlamentarny, prezydencki, półprezydencki, kanclerski, parlamentarno-komitetowy • kontrasygnata	
• prerogatywy • kompetencje (uprawnienia) prezydenta	
10. Trudna sztuka rządzenia	222
• rząd (gabinet) • premier • minister resortowy • minister bez teki • budżet państwa	
• procedura trzech kroków • expose • wotum zaufania • konstruktywne wotum nieufności • rząd mniejszościowy • administracja publiczna • administracja rządowa: zespolona, niezespolona • służba cywilna	
11. Sądy i Trybunały	229
• sądy powszechne i administracyjne • kontrola państwowa: Najwyższa Izba Kontroli, Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu, prokuratura	
12. Rządźmy się sami.....	240
• samorząd • samorząd terytorialny • samorząd specjalny: religijny, gospodarczy, zawodowy • gmina • powiat • województwo • organy stanowiące i kontrolne: rada gminy, rada powiatu, sejmik województwa • organy wykonawcze: wójt (burmistrz, prezydent miasta), zarząd powiatu, zarząd województwa • starosta • marszałek województwa • polityka regionalna	
13. Wybrane polityki publiczne w RP	248
• polityka publiczna • ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe • Zakład Ubezpieczeń Społecznych • ubezpieczenia zdrowotne	
• Narodowy Fundusz Zdrowia • wykluczenie społeczne • pomoc społeczna	
• bezrobocie • urzędy pracy • migracje	
Ćwiczenia (Alicja Pacewicz)	257
Słowniczek obywatelski	272
MINIMAKS – ministrowie i ministrowie (Tomasz Merta)	291
Polscy prezydenci i premierzy	297
Kalendarium: świat i Polska 1945–2018 (Tomasz Merta, Dorota Nawalany)	298
Debaty w III Rzeczypospolitej (Tomasz Merta).....	306
Wiedza o społeczeństwie – wymagania ogólne.....	310
Wybrane programy Centrum Edukacji Obywatelskiej	311